

Longnak négy millió követője volt, főleg a déli államokban és igen sokan a jövő elnökét látták benne.

Még veszedelmesebb a katolikus „rádió-pap“, *Coughlin*, aki vasárnap délutáni rádioprédikációival az utóbbi időben óriási érdeklődést váltott ki. Prédikációit milliók hallgatják, irodájában levelezése elintézésével 140 ember foglalatoskodik; az általa alakított „Társadalmi igazságosság Ligája“ állítólag máris három millió taggal rendelkezik, akiket a „rádió-pap“ apparátusa választókerületek szerint regisztrál s bizonyos esetekben tömegpetíciók megmozdítására használ fel.

Coughlin beszédeinek tartalma nagyon hasonlít Hitler egykori beszédeéhez. Dörög a „profitrendszer“ ellen, „az élethez elégséges béreket“ követel. Követeli a munkások védelmét a kizsákmányolással szemben, „szilárd“ valutát, amelynek a vásárló ereje sohasem változhat, de közben együtt dolgozik azokkal, akik nyíltan az inflációt követelik, stb.

Coughlin nemcsak frazeológiájában, hanem szervezkedésében is utánozza Hitlert! Ugyanugy, mint Hitler, ő is azt mondja, hogy ligája a pártok felett áll s eszeágában sincs, hogy egy harmadik vagy negyedik pártot alakítson, hanem az a célja, hogy „szervezeti“ nyomást gyakoroljon a szenátorokra, a kongresszus tagjaira, hogy azok olyan törvényeket hozzanak, amelyek a nép jólétét szolgálják.

Igen sok követőre akadt *Townsend*, akinek a programja azonban nem kimondottan fasiszta jellegű. Townsend programja elképesztően egyszerű. Minden munkás, aki betöltötte hatvanadik évét, mentesítendő a munka alól és havonta 200 dollár nyugdíjat kap azzal a kötelezettséggel, hogy ezt a pénzt havonta elkölti, hogy ezáltal az új tőkeképződést megakadályozza s ezzel a forgalmat emelje. Ennek a rendszabálynak a következtében egy csapásra négymillió munkahely szabadulna fel a fiatalabb munkanélküliek számára. A hatvan éven felüliek nyugdíját „minden üzleti és pénzügyi tranzakcióra“ kivetett 2 százalékos forgalmi adóból fedeznék. Az egész terv természetesen gazdasági képtelenség. 1930-ban az Egyesült Államokban 10,4 millió hatvan éven felüli ember élt. Ha e nyugdíj jogosultaknak csak a felét vesszük, akkor is évenként 12 milliárd dollár nyugdíjat kellene kifizetni. Az össz nagykereskedelmi forgalom 1933-ban 31,5, a kiskereskedelmi forgalom 25,5 milliárd dollárt tett ki. Ha a „pénzügyi tranzakciókat“ ugyanilyen magasra becsüljük, úgy az eredmény 114 milliárd. Vagyis a forgalmi adót nem 2, hanem 11 százalékkal kellene emelni, hogy a nyugdíjak kifizetése megtörténhessen. Ellenére e nyilvánvaló képtelenségnek Townsend terve igen nagy visszhangra talált az ötven éven felüliek körében.

(Newyork)

K. Szemere Sándor

S NIA VISOOSA, VAGY MESE A FELSZABADITOTT NÉGEREKRŐL
 „Ez a virág bejárja a föld utjait, mint könnyű, simulékony és meleg selyem s ezt hirdeti: Nézzetek, én Georges Harris leánya vagyok, egy holdfényes, szerelmes éjszakán jöttem a világra. A szabad népeknél én bosszulom meg nemesen őseim keserű elnyomatását és tengernyi kiöntött könnyét. Atlépek az országok közé emelt határokat és az egész emberiséghez beszélek: magam is része vagyok az emberiségnek, melyet százados rabság alól szabadítottam fel. Ebből a nagy szerelemből születtem a hölgyek bájját kiemelő selymek és szövetek. A jóisten kegyes adománya, hogy Georges Harris leánya, nálunk, Olaszországban születtem. Különben „Sniafiocco“ a neve s gyengéd anyja a „Snia Viscosa.“

Georges Harris, kinek leányáról ebben az idézetben említés esik a „Tamás bátya kunyhója“ egyik alakja s a néger rabszolgák felszabadu-

lási és emberrévalási vágyának a kifejezője. A fenti sorok pedig Olaszország és Európa legnagyobb műselyemgyárának, a Snia Viscosának „Les textiles nouveaux“ című négy nyelvű reklám-folyóiratából származnak. (I. évf. 3. sz. 1935, július-augusztus). A cikk első része „1861 Kentucky“ alcímmel az amerikai gyapotültetvények néger rabszolgáinak borzalmas sorsát ecseteli, míg a második, „Olaszország, 1934“ címmel a „mesterséges textilrostok“ által felszabadított emberiség boldogsága felett lelkendezik.

A modern nyomdatechnika teljes szinompájával és, ismerjük el, kifinomult izlésével előállított folyóirat vezércikkéből megtudjuk, hogy „az új rövidrostú textilonalat, a „Sniafioccot“-t a század csodájának tekintik.“ A Snia Viscosa csak a nyers rostokat állítja elő, mégpedig a selymet utánzó „bobol“ és a gyapjuszerű „lenal“ formájában. Azután komoly közgazdasági cikket olvashatunk a mesterséges textilanyagok fejlődéséről. 1909—13-ban átlag 4,5 millió tonna gyapotot, 1,3 millió tonna gyapjút, 28 ezer tonna természetes selymet és 8 ezer tonna műselymet termelt a világ. 1934-ben 4,5 millió tonna gyapotot, 1,6 millió tonna gyapjút, 35 ezer tonna selymet, de már 370 ezer tonna műselymet. Olaszország a világ harmadik s Európa első műselyemgyártó országa. Az olasz műselyemipart pedig a Snia Viscosa jelenti, melynek 345 millió líra tőkéje, számos gyártelepe s tizezernyi munkása van. A cikkíró büszkén állapítja meg, hogy a világgazdasági válság nem tudta megakasztani sem a műselyemipar, sem pedig a Snia Viscosa fejlődését. De ezzel már vége is a rideg számoknak. Felvonulnak pompás színes nyomású képekben a Snia Viscosa vevői: Goldberger és Fiai műselymébe öltözött pendelyes, pruszlikos, csizmás magyar menyecskék, a „Fabbrica Ghina di Barcelona“ gyártmányait viselő sejtelmesen fekete spanyol donnák, V. V. Vereingtje konzern főköttős, facipős és egészségesen terebélyes holland leánykái, Esztorország északi szépségei, stb. A folklór után a nagyvilági élet jön sorra. Olasz grófnők és angol missek estélyiruhás és pizsamás fényképei váltakoznak a finom fehérneműk modelljeivel. A Scala színház primadonnáinak és balerináinak, Mascagni-nek és Respighi-nek dedikált fotográfiái keretezik a „Művészet és Divat“ rovatot, melyben a „divatma-zsolák“ s a zenei életről szóló cikkek mellett Giorgio Nicodemi értekezik a „Régi és új tapétáról“. Nem tudni mit szólna Dosztojevszki hozzá, ha meglátná, hogy a zord Karamazov dráma filmváltozatának női főszereplője, Kiki Palmer, mily derülten bizonyítja fakszimlében közölt kézírással s szépfogú mosolyával, hogy ő is a Sniafiocco-ból készül selyemben jár.

Nem hiányzik a Snia Viscosa belső életének ismertetése sem. Hogy mennyi a gyári munkások fizetése azt nem tudjuk meg, de olvashatunk a társaság szociális művéről: „Alkalmazottaink számára két olyan intézményt hívtunk életre, mely ékesszólóan bizonyítja a társaság munkásaival szemben táplált atyai gondosságát.“ Mi ez a nagy tett, mely a Mussolini-féle népközösséget van hivatva megvalósítani? A „Tízéves évfordulói biztosítás“ az egyik (1.020,252 líra értékű biztosítási díjat fizettek be, melynek egy részét a Snia Viscosa (számszerűen 673.971 lírát) folyósította, a másikat pedig természetesen a munkások béréből vonták le). A „Fondazione 23 Marzo“ viszont házassági és születési segélyeket osztogat s 1933 július 1-től 1934 december végéig 570 születési segélyt adott 246.350 líra és 427 házassági jutalmat kerek 187.750 líra összegben. Ne feledjük el: a Snia Viscosa sokszázmillió üzletet csinál. S valóban nem érzi sem a gazdasági válság csapásait, sem pedig a körülötte kinattant pénzügyi botrányok okozta megrázkódtatásokat. Gualino, a Snia Viscosa

apja ötévi száműzetésre ítélve él valamelyik olasz fegyenc szigeten, francia finanszírozója Oustric viszont a Köztársaság börtöneiben senyved. Viszont a Snia Viscosa számára nincs válság vagy depresszió. Kivitele állandóan növekszik. 1920-ban 396 tonnát 21 millió lira, 1934-ben 30 ezer tonnát 362 millió lira értékben exportált. Mi a magyarázata ennek? Több selyemharisnyára nem telik, az bizonyos, s a selyempruszlikokban sem növekedik a kereslet. Ám a mesterséges „textilrostokat“ nitrogén vegyületből készítik s így a műselyemfonáltól csak egy lépés a nitrocellulózéig. A gyártási folyamatot nem kell végigvezetni. A lépés tehát visszafelé vezet. A félbehagyott selyem fonal, a megnemszületett harisnya vagy selyemszövet rettentő erejű robbanóanyag.

A jó abesszinai négereket, Tamás bátya még mindig rabszolgasorban kinlódó dédunokáit biztosan vigasztalja az a tudat, hogy a „felszabadításukra“ siető olasz hadsereg repülőbombáihoz a Snia Viscosa is hozzájárul. Kitudja melyik olasz, vagy külföldi gyárban esztergálják a bombahüvelyeket, de töltelékük nitrocellulóze s annak gyengéd anyja, a Snia Viscosa.

(Cluj).

Csehi Gyula

MARINETTI ÉS ABESSZINIA. Marinetti ismét hallat magáról. Hogy is hallgathatna ma ő, a háború mindenkori apostola és a fasizmus irodalmi helytartója? Ezuttal is immár szokásos műfaján: „manifesztumban“ szól hozzá az aktuális eseményekhez, sőt: két külön manifesztumban. Az egyikkel önkénteseket toboroz az afrikai háborúra, a másikban egy angol szellemi bojkottfélélet hirdet. De miután Marinetti nemcsak a szavak, de a tettek embere is, vagy ötvenedmagával ő maga is önként jelentkezett Afrikába!

Vegyük sorba a két „kiáltványt.“ Az elsőnek címe: „*Felhívás az afrikai háborúra*“ és főbb pontjai így szólnak: „Itália irói és költői! Brutálisan azt is mondhatnám nektek, hogy egyedüli tennivalótok ma, harcolni Itáliáért Abessziniában. De inkább megmutatom nektek, hogy mi, futuristák, akik már 26 évvel ezelőtt a háborút a „világ egyetlen egészségtanának“ proklamáltuk, ma így dicsőítjük azt: Ez az afrikai háború: 1. a legszintétikusabb módon fogja fel életünket, mellyel szolgálunk kell Mussolini Itáliáját; — 2. szellemi értékeink legigazabb felmutatója; — 3. a mi legszebb emberi szimultánizmusunk; — 4. legtokeletesebb kifejezése afrikai, lírai hevünknek; — 5. legnagyobb kiemelkedése összes örömeinknek; — 6. a teljes sport; és 7. a költészet, festészet, muzsika, építészet leghatalmasabb inspirálója, mert bőven nyújt gondolatokat, színeket, formákat és zenei hangokat.

Igy tehát költők és írók (így fejeződik be ez igazán „dinamikus“ manifesztum), remélem, hogy mindannyiottokkal találkozni fogok ott lenn, mint ama különös föld önkéntes frontarcosaival, melyet olasz akarunk tenni, átalakítani és magunk is átalakulni...“

...De a háborús készülődés Marinetti jelentkezése ellenére sem megy olyan simán, mintahogy azt eleinte elképzelték. Itt is, ott is hangok hallatszanak, melyek nem tetszenek a fasizmus vezéreinek. Marinetti finom szeizmográfként reagál a legkisebb eseményre is s alig pár héttel az „afrikai manifesztum“ után, újabb kiáltvány jelent meg: „*Olaszok, szabaduljatok meg az angol szokásoktól!*“ címen Marinetti óva inti az olaszokat az angol mentalitás elfogadásától és főleg a következő, szerinte jellegzetes „angol szellemi jelenségek bojkottjára“ hívja fel az új nemzedéket: „Fiatalok, küzdjetek: 1. az angol tea, keksz és pudding, 2. a frakk, 3. a cylinder, 4. az angol snobizmus, 5. a tipikusan angol-